

Vanlige blomster på 'Rhapsody in Blue'.

Min gavemilde 'Rhapsody in Blue'.

AV CAMILLA HESBY JOHNSEN

Sommeren 2007 var det ganske dårlig rosevær her på Østlandet. Da var det ekstra deilig med noen lyspunkter i den regntunge sommeren. Mitt store lyspunkt var rosen 'Rhapsody in Blue', som var så sjenerøs at hun produserte en sport/mutasjon.

Det er ekstra moro at det var 'Rhapsody in Blue' som gav meg denne gleden. Denne rosen har en spesiell betydning for meg, siden den var min første rose og den som vekket min roseinteresse. Jeg fikk den til bursdagen min i 2003. Jeg tror det var samme år som den ble lansert i Norge. Det var stauder som var hovedinteressen den gangen, og rosen ble plantet for seg selv midt på plenen. Der fikk den stå et års tid. Høsten 2004 flyttet vi, og 'Rhapsody in Blue' ble med på flyttelasen til vår nye hage. Der fikk den endelig sin permanente plassering våren 2005.

Siden har den vokst og blomstret fantastisk. Vår nye hage ligger i Vestfold i klimasone H2–H3. Rosen står plantet i sandjord og blir gjødslet tre ganger i løpet av sesongen, siste gang i begynnelsen av juli. Den står nå plantet i et bed med andre roser og stauder hvor den trives utmerket.

I sommer oppførte 'Rhapsody in Blue' seg uvanlig. På en liten sidegren som var ca. 7–8 cm lang, kom det noen litt mindre blomster i en lysere rosa farge. Det var ikke vanlige 'Rhapsody in Blue'-blomster – det var en sport! Blomstene holdt seg koppformet lengre,

Her ser man 'Rhapsody in Blue' i bedet sammen med ulike stauder og med Austin-rosen 'Eglantyne' i forgrunnen.

Det er en klar forskjell på blomstene, mens bladene og knoppene ser like ut.

nesten helt til de var avblomstret. At den holdt seg koppformet så lenge, syntes jeg var meget vakkert. Fargen var også pen. Det var en nydelig liten rose.

Grenen med sporten ble merket, slik at vi kunne identifisere den etterat den var avblomstret. Selv om grenen var liten, ble mesteparten klippet av som stiklingsmateriale. Vi lot det stå igjen to øyne på rosen, i tilfelle stiklingene ikke ville slå rot. Om grenen hadde vært større, ville jeg latt det stå igjen mer.

Dessverre rotet ikke stiklingene seg, noe som kan skyldes at de ble tatt litt for sent på sesongen.

Jeg håper på en mild og rosevennlig vinter, slik at sporten som er igjen på rosen vil overleve. Da får vi en ny mulighet for stiklingsformering til sommeren, kanskje med bedre resultat. Hvis grenen skulle dø i løpet av vinteren, er jeg likevel takknemlig for den lille sporten. Det er ikke alle som får sin helt egen rose, selv om det bare var for en sommer.

'Rhapsody in Blue' til venstre, sporten til høyre. Her ser man tydelig både ulikheten i størrelse og farge.

Sporten i all sin prakt! Den koppformede blomsten har en nydelig, dus, gammelrosa farge.

En sport er en gren på busken, som plutselig får en endring i en arvelighetsfaktor, uten påvirkning utenfra. Den får ofte fravikende farge eller vekst sammenlignet med resten av rosen. En tar vare på mutasjonene ved å ta øyne i bladhjørnene på årsskuddene og okulere disse på passende grunnstammer.

Når en oppdager grener på rosene med avvikende vekst eller blomster, bør en merke seg disse, slik at en får okulert mutasjonen og prøvd om den har varig verdi. A. Lundstad: ROSER. 1948. (Se Rosebladet 2/2007 side 35).

Fakta om Rhapsody in Blue (Kilde www.helpmefind.com)
Foredlet i England i 1999 av Frank R. Cowlishaw
Introdusert i England i 2000 av Warner's Roses
Introdusert i USA 2007 av Weeks Whole sale Rose Grower, Inc

Kromosomer og kryssing av roser

TEKST JORUNN G. BREVIK

De fleste av de eldste hageroser er oppstått gjennom naturlige, spontane kryssinger. Dette har skapt nye rosesorter, som ofte ikke har sitt opprinnelige opphav etter én kryssing, men etter spontane kryssinger i flere ledd. Mutasjoner, eller sporter, som de kalles blant roser, oppstår gjerne i slike kombinasjoner. Ved en mutasjon (sport) har genene, dvs. arveegenskapene, reagert i planten, slik at det oppstår en helt ny variant, uten den vanlige frøkryssingen. Disse mutasjonene er bærere av helt nye arveegenskaper, men det er ikke alltid at de er bestandige. Dette betyr at de ikke alltid frembringer frø som er fruktbare. En mutasjon som er steril, kan ikke benyttes som kryssingsmateriale til grunnlag for nye sorter, den kan kun forøkes ved stiklinger.

Utvalg og formering av sorter utføres stadig vekk innen roseforedling. På

1700-tallet ble det utført en del bevisste kryssinger, som etterhvert ble utviklet, men det hele var fortsatt preget av tilfeldigheter. Det er først i det tyvende århundre at roseforskning og foredling bygger på kunnskap om arvelighetslovene, og at man systematisk vurderer rosenes grenser.

Hos rosene er kromosomenes grunn-tall $n = 7$. Dette betyr at rosenes normale forplantningsdyktige celler er diploide ($2n = 14$). Hos rosene forekommer ofte roser med kromosomsett med et multiplum av $n = 7$. Dette oppstår ved at det i rosene dannes kjønnseller med $n = 14$ eller et høyere tall, og bestøver man disse igjen med $n = 7$ og eventuelt med høyere tall, fremkommer roser med forhøyet kromosomsinnhold. Hvis kromosomtallene er uregelmessige, fører dette til sterilitet, som f.eks. kryssingen mellom *Rosa multiflora* og Te-hybridene. Både i naturen og under kultur, kan det

'Rose de Roi'.
© OLA LARSEN

I 1940 oppdaget W. Kordes II rosenyper på 'Max Graf', som han hadde antatt var steril. Han sådde frøene og fikk tre roseplanter; hvorav én vokste opp. Først antok han at den var selvbestøvet, senere en kryssing mellom *Rosa rugosa* og en fylt *Rosa wichuriana*, muligens 'Dorothy Perkins'. Kordes begynte å krysse frøplanten, som igjen ble opphav til en stor gruppe storblomstrende og hardføre klatre-roser; *Rosa* × *kordesii*. 'Flammentanz' hører til denne gruppen.
(Rosebladet 1/2007, side 29, ff.)
© ROAR SYVERSEN

ved spontane kromosomfordoblinger plutselig fremkomme fertile roser, eventuelt med mulighet for å utnytte arveegenskapene i nye kryssinger.

Planter med tre sett kromosomer kalles for triploide ($3n = 21$). *Rosa richardii* ($4n = 28$) med fire kromosomsett for tetraploide. *Rosa centifolia*, *Rosa damascena*, *Rosa foetida*, *Rosa gallica*, *Rosa spinosissima* (*pimpinellifolia*), alle med 5 kromosomsett kalles for pentaploider, ($2n = 35$). *Rosa canina*, *Rosa rubiginosa*, *Rosa serafinii* med 6 sett for hexaploider ($2n = 56$). *Rosa* × *alba*, *Rosa moyesii*, *Rosa swegizowii*, *Rosa acicularis* med 8 sett ($2n = 56$) for oktoploider.

Utviklingen av remontantrosen ble skapt ved kryssinger fra kinahybridene (1815), disse var opprinnelig triploide ($3n = 21$) og sterile. Først i 1930 oppsto

fertile tetraploide ($4n = 28$) sorter, som etterhvert fikk stor betydning for utviklingen av remontantrøse.

På begynnelsen av 1800-tallet hadde man fått en ganske lav, riktblomstrende, rød rose fra kryssingen mellom en mørkerød *Rosa chinensis* var. *semperflorens* ($2n = 14$) og *Rosa damascena*, som ble kalt 'Rose du Roi'. Den ble opphav til portlandsrosene¹⁾. Senere ble denne rosen benyttet til kryssing med kinahybrider og ca. 1835 fikk man storblomstrende, remonterende sorter.

KILDER: Lid, j. Norsk Flora, 1994

Havens planteleksikon, 1979.

¹⁾ Teoriene, eller mytene, om portlandsrosenes opphav er mange. Se Rosebladet 1/2007, side 20, ff og Rosebladet 2/2007, side 28, ff.